



Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXI. Discordiarum suarum incommoda ipsos Sectarios sentire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Nihil relinquit bella, iam vastis ager
Hinc squalor artus, subdita rectis face
Alnus sepulchris obruit gentes cinis.

Sed belli Evangelici incommoda narrantem audiamus Syncrētistam.

Discordias
hereticorum
crescit Ec-
clesia.

Incommodum primum. Papiſta funeſtis Evangelico-
rum diſidiis abſterrentur à doctrinā Evangelicorum, ceu ha-
reticā, Satanicā, ſeditioſā. Fortē eſt illud, hæreſeos in
omnia graſſantis, & oportūnū frenū, magnū Eccleſiæ
Catholicæ emolumentum, quæ eſt æternæ veritatis
reuelatione illuſtretur, nec fidei ſuæ firmamenta eſſe
ſe iudicet errores pereuntium, æſtimatione tamen
alienæ diſcordiæ, ſuam ſibi conſenſionem gratula-
tur, & cognitio aberrantium bellis, ſuorum pacem au-
dius amplectitur, archius cuſtodit, ſeucrius exigit.
Non nititur veſtris malis cauſis noſtræ bonitas, ſed
clareſcit tamen, & comprobatur. Cauſam Euan-
gelicorum probare non poſſumus, quam ſemper Eu-
angelicorum pars aliqua, ſæpenumero præcipua, &
numeroſior execratur. Agnoſcimus ô magne con-
certationum furioſarum iudex, & arbiter Deus, tu-
am in nos beneuolentiam, qui eā fidei ſoliditate Ec-
cleſiam fundasti, vt aduerſus illam inferi non modo preua-
lere non poſſint, verum etiam portas illas in ſemutuo
collidi permiſiſti, & duritiam frangere, vt minore
impetu, molliore conſuſſu Eccleſiæ muros verberent.
Ita eſt, ô increata, Creatrix ſapientia, fluctum
aduerſo fluctu retundis, vt domito furore Petreæ
ratis latera ſic incurrant, vt ſimuleuehant. Necti-
menda hæreſis in vnum Syncrētismum omnis con-
iurata, quia Eccleſiæ ſuæ victoriam celeſte oracu-
lum addixit.

Hæreſes mu-
tuo conſi-
ſtunt.

Satanicam doctrinam tuam à nobis haberi doles?
Vnde igitur iræ tantæ, calumniæ, execrationes, cæ-
des, laniationes, ſi non ab orco? Quid verò Lutherō fa-
cies, qui vos Diaboloſ incarnatos eſſe? Quid Albero, qui
obſeſſos à demone? Quid veſtris Doctōribus, qui ſe mu-
tuo Atheiſmi, Turciſmi, Manicheiſmi, Borboriſmi reos per-
agunt? Redire in gratiam, & veſtram in animis no-
ſtris exſtimationem recuperate. De domo veſtrā
opprobria extuliſtis, quod dicimus domi ſemper au-
didis.

Calumnia
ſeditioſa.

Seditionum ſuſpectos jam vos olim Lutherani fece-
runt, qui veſtros Principes, te teſte accuſarunt. Quod
cum Turcæ aduerſus imperium non diſſimulanter colludant.
Epiſt. dedic. ad controuerſiam Eucharisticam. Sed
de turbato imperij ſtatu agere non eſt meum, præſer-
tim cum Lutheranis tu gladium mineriſ. Malo igitur
Lutherum, quem tu Evangelij vindicem, & Dei ſer-
uum appellas, tibi teſtem ferre, ejus tibi teſtimonium
recipiendum eſt, cum teſtem ipſe laudaueris: Jam ſe-
nex Anno ſcil. 61. ſic teſtatur eſt. Ego qui alterum pedem
iam in ſepulchro habeo, hoc teſtimonium, atq; gloriati-
onem hanc ad tribunal Domini ac Liberatoris mei Jeſu Chriſti per-
feram, quod Fanaticos, & hoſtes Sacramenti Carolſtadium,
Zyvinglium, Ocolampadium, Stenckfeldium, eorumq; diſ-
cipulos Tiguri, aut vbi-que, tandem ſint loci toto peſtore da-
mnarum atq; vitarum.

§. 2. Incommodum ſecundum. Quid Iudeis ſcan-
dalu poſuit niſi ipſa?

Hæreſis Lu-
theri auertit
à fide.

Jam olim infelicibus Judæis, & gentilibus offen-
ſionem exitioſam variarum hæreſeon colluui-
es attulit, earum ſpurcitie Chriſtianum nomen vniuerſum
ab incunabulis religionis mundo excoſum reddidit,
Nicolaitarum, Menandrianorum, Carpocratiano-
rum, Marcionitarum, Montaniſtarum, Manicheo-
rum turpitudines, paradoxa, veneficia, parricidia,
Enthuſiaſmi omnibus imputabantur, quique inno-
centiam ſuam Deo probant, alieni ſceleris odio, a-
pud homines flagrabant, manent illa, vel reuiſcunt
in nouis ſectarijs ſcandala, ſemperq; vt factō, ita ex-
emplo peccatur. Obdurantur Judæi non veſtra ma-

gis diſſenſione, quam abſurditate dogmatum. Deum
vnum eſſe illi vtcunq; agne ſcunt, illi Deo perpetuò
ingeminant: Quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſeri-
cordia eius, cum vero à vobis audiunt eum ad flagitia
eſſe decretorem, procuratorem, motorem, impulſorem, coa-
ctorem, mox Lutheranis credunt dicentibus: Deum
illum eſſe ſanguinariū Moloch, ipſiſſimum Diabolum. Ite-
rum cum audiunt: vos omnibus in ſceleribus, iuſtos, ſan-
ctos, Deo caros eſſe, beſtias vos eſſe ſuſpiciuntur. Cre-
dunt Arminio, Bertio, cæteris veſtris Doctōribus,
Caluinismum rigidum ob paradoxa ſua apud omnes gentes
infamem eſſe. Hinc igitur à vobis ſcandala ſunt, non
tām diſſenſionis in errore, quām ipſius erroris. Non
enim quia in tanto opinionis flagitio non conſenti-
tis, illi offenduntur, verum omnino indignantur,
hominem inueniri vel tām amentem qui iſta credat,
vel tām audacem, qui proferre non reformidet. In
principio aberrare nō oportuit, ſera eſt in exitio que-
rela, τὸ πρῶτον ἐστὶν ἀνομιὰ τοῦ νοῦ, q̄ factum eſt, corrigi
non poteſt, tām diuerſa ſectatos in vnum errorem
aberrare vos non poſſe cognoscunt, in tenebris pala-
bundi diſcurritis, & quomodo in vnum ſcopulum
poteſtis impingere? Non igitur diuerſitate peccati,
ſed ipſa abſurditate, grauitate, immanitate ſcelerum
ſcandalum Iudeis ponitis.

§. 3. Incommodum tertium. Quid Turcarum, & Hæreſes
Tartarorum Acinaces aduerſus Chriſtianum orbem exacuit, Turci pro-
& aduſq; Germania, & Italia limina pertraxit, niſi inde qui-
dem horribiliſ Papiſtarum Idolomania, hinc verò Euan-
gelicorum, tum peccata alia, tum fatales rixæ, atq; conſictus, qui-
bus caritas fraternæ conculcata, pax inſterna conturbata, E-
rinnyſ ſurialis attrita, animi omnium ordinum diſſociati,
& exulcerati, conſilia ſalutaria diſſipata, afflictiſſima deniq;
Eccleſia domiſq; prodita hoſtibus fuiſt?

Cauſam Turcicarum virium, & victoriarum con-
tra Imperium obtentarum geminam adducit. Papi-
ſtarum, vt vocat, Idolomaniam, & Evangelicorum ſclera
ac furias. De primā negamus: nullius Idolomanie no-
bis conſcij ſumus, idola non modo deſectamur, ve-
rum magnis periculis, aſſiduo labore eam ex vtraque
India, Africa, Sinis, Iaponiā externinare conamur.
De alterā cum ipſi fateamini, nō eſt noſtrum inſicia-
ri, cur enim verba pro reis confeſſis, atque ſuo ipſius
iudicio conuictis faciam? Habent domesticum, &
continua munitione vellicantem teſtem, conſcien-
tiam: Contra eam dicere nec mei inſtituti eſt, nec ipſi
ſupprimere, nec ſilentium imponere illi poſſunt. Et ſi
tortor ille domesticus aliquando ceſſet, non tamen
Lutherani conquieſcere eos permittunt. Ex quibus,
(vt ipſe Pareus queritur præſation. in controuerſiam
Eucharisticam) nuper aulicus quidam Stentor publico ſcri-
ptor non erubuit auctor eſſe, vt in comitiis potius ſeſe Papiſta, Caluinista
quam orthodoxus Caluinista coniungeret, duabus allatis ra-
tionibus, vna Theologica. Quod Lutherani cum Papiſtis in
Turciſmi
accuſant.
pluribus conſentiant, quam cum Caluinianis, quos vocat: Al-
terā ciuili, quod cum Papa pro tuendo imperio Romano vires
conferat: Principes verò Caluiniani cum Turca aduerſus im-
perium non diſſimulanter colludant: quarum poſterior qui-
dem longe aliter quām meo calamo reſutari meretur.

Quas ad rei tām grauiſ, tām periculoſā probatio-
nem rationes adferant Lutherani, mihi cura eſſe non
debet, memini tamen legere me reſponſum Princi-
pum Germanorum ad legationem Segurianam; In-
notuiſſe iam non Chriſtianis tantum, ſed & ipſiſ Turcarum
Imperatori auſus veſtrorum, quos eſt in perneciem Chriſtia-
norum omnium furere cupiat aduerſus Hiſpanum; non poſſit
tamen rei æquitate clamante probare. Reſponſio Prote-
ſtantium ad legationem Segurij. Et paulò poſt iſdem
Principes: Et vidisti (inquiunt) ne vnuquam ex Caluini-
ſtis vnum, qui enſem ſtrinxerit pro Chriſtiana Republica, vel
in nauali illa claſſe, quam Romanus Pontifex, Hiſpanis, &
Veneti comparant aduerſus Turcam: vel cum Melita à

Dracutæ oppugnabatur? Quin verò contra potius peruolantur ad Mauros excitandos, ut in Hispaniam traicerent: atq; ad Turcas impellendos, ne Christiana Respublica conquisceret: ac deniq; ad Reges variis artibus obruncandos. Et paulò pòst: Vnde autem aduersus Turcam præsidia comparabimus, si Pontifici nobis desint, qui semper hac in re nobis affuere, &c. A Calvinianis autem quid expectandum sit, & N. dixit, & facile intelligunt omnes, aut eos irritare Turcas aduersus Christianos, &c. Hæc Principum iudicia quo fundamento nitantur, non est meum inquirere, scio vitanda prælustria,

Sæuam prælustri fulmen ab arce venit.

Interim quid ministri Calviniani sentiant sine fraude, sine noxâ in medium proferre mihi quoque integrum esse debet. FREDERICVS BRAVNBOVS in prolegom. Florum Flaminiorum, cum dixisset p. 15. Etiam Sultanica arma iam nunc ab Ecclesia faceßitura, mox subjungit. Preparemus nos ad bellum, non tam Turcicum, Hungaria nunquam poterit Sultanus: quia ea ex prouinciis Romanis nunquam fuit ditionis Constantinopolitane, aut Babylonice, aut Arabice, quàm ad instanti bellum Romanum, & expeditionem omnium acerrimam.

Hoc Selymus velit, & magno mereantur Ottomanni. O Salus Germaniæ, quam stas in lubrico, quam graui odio impeteris? Quæ monstra sinu tuo complecteris? quas viperæ educis? Turca Græciam tenet, Translyuaniam eneruauit, Vngariæ partem magnam oppressit, Austriam pulsat, & Striam, Marchionatui Brandeburgico imminet, & Propheta PHAEHOFFENSIS in hostem tam atrocem, tam inquietum, tam ingenio callidum, alieni appetentissimum, Christiano nomini infestissimum, in omnem occasionem nocendi impetissimum, fœderibus, ut astragulis ludentem, qui nihil turpe sibi ducit, quod lucrosum est, in eum, in quam, hostem armari nos verrat, in Pontificem, Episcopos, Principes, Regesque Catholicos, & ipsum Imperatorem subditos irritat: quis nesciat,

Quid fruatur bis captis, quem si fortuna sequetur,

In sese mutuo vires, arma, sanguinemque insument Germani, ut attritis, sparsis, discordibus, semisauicijs victor, & exultabundus jugum Turcus imponat, opesque, vxores, & liberos, atque adeo eam, quæ superest, fidem, sine pugna & labore auferat. Doleo ista dicenda fuisse, nec tacendum tamen fuit, ut orthodoxis manifestum fiat, de Calvinianis, quid Lutherani sentiant.

Offendunt infirmos.

§. 4. Incommodum quartum. Offensiones infirmorum. Ego verò etiam addo grauissimos lapsus, horribiles exitus fortissimorum, quos vel Zvvingliana crudelitas in aciem rapuit morituros, vel Lutherana licentia fregit in voluptates. Hinc enim scandala, & prauis mores, luxus, auaritia, scoratio, contentio, ebrietas, & id genus vitia cum summo Christiani nominis dedecore passim grassantur, ut ipse aduersarius queritur proœmio in 1. Cor. Hinc ut idem agnoscit eodem loco, Doctorum ambitio, auditorum leuitas, profanissima vita, securitas, contemptus Dei, contemptus omnis ordinis, Epicurea profanitas.

Hæretici in se mutuo saui.

§. 5. Incommodum quintum. Tot prouinciarum, & fidelium Doctorum, & confessorum condemnationes, exilia, carceres, persecutiones, cades deniq; & sepulchrorum vastationes.

Persequitur tandem & apprehendit Nemesis superbum, suis exemplis petitur hæresis, crudeles in nos fuerunt Lutherani, immaniores Calviniani, illienim fœuitiâ poculis temperabant, hi verò ebrietate, & libidine iras exacuunt. Sed nunc in sese mutuo ruunt, eaq; in se mutuo dicunt, ac faciunt, quæ nos dicere, & facere pudor, & Christiana caritas prohibet. Lutherum initio, & deinceps fidissimus quisq; deseruit, Carolstad. Qecolampadius, Crucigerus, Melanchthon,

alij. Zvvinglius bello ciuili, quod suaferat, occidit. Calvinum morborum tuum vitæ intemperantia effecta desperantem oppresserunt, aucta deinde discordia Lutherani opprimuntur, Palatinatu, Bipontinatu, Hassia, Ascania, Heluetia, Rhetia, Hollandia, Selandia, Frisia, multis Germaniæ comitatibus pelluntur, nunc etiâ Brandeburgici frenū momorderunt, sensimq; se intelligent nullum nisi Calviniani commatis habere concionatorem, Nec verò Lutheranis hoste contenti sunt Calviniani, ciuilia bella, quamdiu vixerunt, hostilissime, perfidiosissimeq; exercuerunt. Nonne, acies istius nationis adhuc pugnantes spectamus? Audite eos qui etiamnum in castris illis merent, Arminij, qui dux alterius partis fuit, liberos Orphanos nouem, præfatione ad curatores Academicæ Lugduno Batauicæ, Deus bone, inquit, quo non vsq; prorumpimus, qui in eadem ipsa Christiana religione alij ab alijs diuersam sententiam sequimur, calamitas nocentius, quam ferro inter nos decernimus, neq; intra dissidia, odia, atq; æternas inimicitias se nostralites coercent, a religionis nostra cultu alij alios arcemus, alij alij salutem abiudicamus, imò v. vsq; ad res, atq; exquisitissima subinde vsq; supplicia, annuentibus nobis cæco zelo Magistratibus odia nostra promouemus: Estq; huius rei nimis recens adhuc memoria, quam ut eam refricare opus sit: Zelo scilicet CHRISTI, quoties eorum sanguinem fudimus, qui totiuspimet Christo studuerunt, pietati & saluti incubuerunt, innocentissime semper vixerunt, neminiq; nocuerunt, cum ne sanguis aliorum funderetur, suum pro illis Christus effuderit.

Hæc Calvinistarum sunt inter sese certamina, eadem totâ Britannia tument, & majus ordirentur aliquod nefas, nisi Regia potentia comprimerentur, in Hollandia enim tanto impetu feruntur, ut vix Illustris. D. D. Ordinum edictis cohiberi possint, ut testis est Coryphæus primariæ factionis Petrus Bertius in hyperaspiste. Hic pro Arminio stat, ille pro Gommaro, huic sanctus est Calvinus, illi Borborita, & Manichæus. Pro opinione sua laborant omnes, pro veritate integra nemo, nam & qui vera defendunt, ne hoc illis solidum sit bonum, multa admiscunt falsa. Hæc inter se Calviniani; quid fiet Lutheranis?

§. 6. Incommodum sextum. Cruenti Theologi (Lutherani) tragicis libellis, non atramento, sed sanguine scriptis, alij in alios eos qui a Catholicis in Gallia occisi sunt, Diaboli Martyres, armant. traduxerunt, non Theologorum stylo, sed carnicum gladio refutandos, idè Catholicos in eos inflammant. Incommodum illud tale est, ut multa secum commoda pendenti conferat. Nam primo, Lutheranos suæ sententiæ approbatores habent Catholicos, cum enim in Hugonottas multarum cædium, & sacrilegiorum reos, incendiarios, crudeles tortores orthodoxorum, lege agi Magistratus imperasset, mox homines in sceleribus flagitijsque obfirmati, ne cæteri, quorum ad suas cupiditates vsui sibi fore videbatur audacia, suppliciorum metu à maleficijs detererentur, Martyrum elogio eos, quorum capitaliora erant facinora, decorabant, cumq; Lutheranos arma concire, & allicere in Galbas, quasi Martyrum, & confessorum causam defensionem tentarent, Lutherani publicis scriptis, & Concionibus eos non quidem Martyres esse negarunt, sed Diaboli Martyres esse comprobabant. Quo in iudicio Catholicos absoluerunt, & Calvinianos condemnarunt.

Ea causâ quando Calvinianos pios, & sanctos Christi Martyres per adulationem Lutherani quidam appellarunt, ab ijs conuicti reiecti sunt. De Osandro Epistola ad Gallic. Eccl. hunc in modum queritur Danaus pag. 12. Nam quos hic adulandi vobis studio pios & sanctos, & Christi Martyres appellat, tum ipse, tum socii quidam in publico suggestu Diaboli Martyres contumeliosissime vocant. Et paulò pòst: Imò verò, fratres, hæc est tam crudelis istorum hominum erga nos caritas, & vestrorum Diaboli suppli-

Catholicos
alii in alios
armant.

Com
Relig

Lutherani
vocat
Calvinistas
Martyres
Diaboli.

CAPVT XXII.

Posse pacem Religionis constitui in
Germania.

suppliciorum commiseratio, ut cum nuper nos omnes, nostrasq; Ecclesias, in noua quadam noua discordia formula atrocissime anathematizasset, & propterea ab aliquot Illustris Germanie Principibus, & plerisque bonis viris Germanis (id est Caluiniſtantibus) de ea tollenda admonerentur, quod hac ratione Pontificiorum gladios in nostras Ecclesias acuerent, ipsi ridicule, imò etiam crudeliter responderent, & iocarentur, se per accidens tantum nostrorum suppliciorum causas esse. Denique addit, hunc esse affectum, hanc caritatem, hunc amorem sincerum Oſtendit, ut ſauissimarum persecutionum, & flammarum in vos incendia excitare non vereatur. Hæc igitur de Martyribus Gallicis est sententia Lutheranorum.

Deinde quia causa, non pœna facit Martyrem, causas pœnarum inquirere operæ precium est, ut constet de nomine, si enim dixerò causam, cur quisq; occisus sit, appellationis arbitrium lectori deferam, ut ipse statuatur; *Diaboline, an Christi martyres censendi sint.*

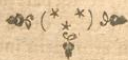
Quales
martyres
Hægonot-
ia.

Heluetij crudele bellum consanguineis cum inferrent, acie cum ipso Lanſta Zwinglio cecidere, non ut Martyres, sed alieni juris inuafores. Anno 1562. quæ jam ante conceperant, & Geneuæ, alijsque locis ediderant scelera, communi consilio aggressi sunt, ut toto regno templa spoliarent, eaque perperarent ubique, quorum aliquot locis exempla reliquerunt. Initium faciendi in Aquitania fuit, latè vagatus furor, Parisijs cum gladijs in obuios quosq; meretè injurijs, homines nefarij volitarunt, Sacerdotes passim ad ipsas aras mactabantur, templa sanguine fluebant, statua Sanctorum non odio idololatriæ, quæ nulla erat, sed auaritia, quæ ingens erat, confringebantur, ossa Francisci II. Franciæ Regis exurebantur, ne dubitare quis posset, quo animo in viuum fuissent, qui sic in mortuum scirent. Quid v. non auderent, quos Pictaui viderunt ossa S. Hilarij veteri tumulo eruta exurere, quos nec Irénæi, nec celeberrimi Antistitis Martini reliquæ fugerunt? Impias flammæ sacra pignora depaſcentes Lugdunenſes, & Turones ingenti mœnore confexere. Quid referam, quam Aurelia ab illis pertulit crudelitatem? non ætati, non sexui paritum, idque toto quo velut procella incumbebant regno, senes cum ludibrio, & tormentis enecti, tenera ætas cum turribus quas præsidio quærebant, incensa, ad martyrum ossa prodenda homines tormentis adacti, mutata in bombardas campanæ, baptisteria in cloacas versa, putei de Catholicis repleti, ventres, viriliaque excisa, hæc, & omnia crudelitatis Caluiniæ theatrum digna, cum facerent, cum multo plura tentarent, ipsi repressi, & cæsi martyrologia Caluiniana, & fastos valde nefastos signant. Hæc martyria sunt Caluinistica.

Confessio
Belgica.

Cur verò Lutheranis succenseant Caluiniani de Martyrum suorum appellatione, causæ nihil est, ipse Bertius Caluinista Martyres illos non agnoscit, verba ejus sunt in Hyperaspiste pag. 172. & 173. Nec verò minoris illa (Confessio Augustana) Germania vestra stetit, quam ista, quæ licet multo Belgarum sanguine dicatur esse firmata, nulla tamen hæcenus Procerum nostrorum auctoritate est in Rempublicam, aut in Ecclesias introducta. Primo quidem, ait, dici firmatam, non esse firmatam, illique opponit Confessionem Augustanam, at paginis sequentibus Confessionis Belgicæ articulos ad

Manichæos refert, qui illum vigorem olim experti sunt.



§. 1. Non intelligo pacem illā, quæ Syncretismis, contentione, diffidentia, insidijs plena, belandi opportunitatem expectat, sed veram Germanamque, quæ idem de Deo, & cultu illius sentiat. Magnum fateor est illa, & arduum bonum, imò rarum, sed tamen bonum, quod adipisci possumus.

Pax
sed magis
bonum

Difficile bonum est in tanta dissentientium contumacia, in tam magnā diuersa cupientium audacia, sed quia donum est diuini Numinis, sperare licet, fore, ut aliquando etiam apud indignos, immentia illa misericordia pacem tot modis agitatam jubeat consistere. Natura enim nostra cum ad amicitiam mutam pacemque facta sit, cum etiam bello pax petatur, sine suo frustraretur humana societas, si nulla esset via consequendi pacem.

A solo Deo
ſperanda.

Quin etiam ad consensionem, & pacem nos Scripturæ nequicquam hortarentur, si vel naturā, vel nostro vitio litibus mancipati essemus. Cum Dominus asserit (Ioan. 14. 27.) *pacem relinquere se nobis, pacem suam se dare nobis, & (16. 33.) id egisse ut in ipso pacem habeamus.* Cum toties Apostolus pacem nobis Deo promittat & optet, (Rom. 1. 7. & 2. 10. 1. Corinth. 13. 2. Cor. 1. 2. Gal. 3. Ephes. 1. 2. Philip. 1. 2. 2. Theſſ. 1. 2.) cum toties inquam pax promittatur, quis credat solam Germaniam jam centum penè annos pacis exortem, ad pristinam pacem non habere regressum?

§. 2. Ad concordiam conciliandam plurimum etiam in doles, atque natura Germanicæ nationis vallet: sunt enim Germani, tum suapte natura, tum institutione, atque usu comes ac benigni, à litibus, ac bellis abhorrentes, & instar tranquilli maris, nisi ventorum flabris concitentur, quieti. Itaq; & maximas discordias sine sanguine sopiuerunt frequenter, & ut plurimum modicæ cum armis ponunt. Quamuis autem hæreses cum inualuerint, & potestatibus se secularibus armarint, ut Ariana, Monotheletica, ferè atrociter sciant, mitior tamen fuit in sua viscera Germania, Galliam duntaxat, aut Britanniam, imò Belgium spectemus, plus sanguinis Catholici dedit, plus Martyrum cælo dedit anno vno, quam integro penè seculo Germania, quanquam in rebellionem contra Carolum Cæsarem, & furore agrestium crudelis fuit, sed non prætendebatur causis illis sola religio. Ciuilia erant odia, ab hæreticis quidem turbulentibus prædicantibus coneitata, non tamen ad hæresis propagationem à cunctis exercita. Cur ergo de patria nostra desperemus, quæ præcipue pacis est alumna?

Germanorum
indoles
pacisdo-
na.

§. 3. In magnam etiam spem nos erigunt recentia exempla conuersarum in Germania prouinciarum: cum enim videmus Bavariam, Franconiam, Stiriam, Magnos circa Rhenum tractus, optimam Belgij partem, in libertatem filiorum Dei, de tenebris errorum esse ereptam, cum per Gallias in singulos annos multa millia in possessionem antiquæ Religionis reduci, collocari videamus, cur cæteros in eandem unitatem consensuros non putemus? Pacem crescere quotidie cernimus, & de integro ejus augmento spem abjiciemus? Aurora jam rutilat lucis plenæ prænuncia, cur de clato die fiduciam deponamus?

§. 4. Idem penè sensus est errantium, qui ignorantia, spe, metu, aliove affectu, hæreticos sequuntur, non quod veritatem apud eos consistere arbitrentur, sed quod id, quod semel arripuerunt, dimittere, judicent esse leuitatis, & inconstantia. Existimant